

**JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Zdravotně sociální fakulta**

**HAVARIJNÍ PLÁN KRAJE A
VNĚJŠÍ HAVARIJNÍ PLÁNY, NOUZOVÉ
PLÁNOVÁNÍ**

*doplňkové texty pro posluchače kombinované formy studia
studijního programu „Ochrana obyvatelstva“*

studijního oboru „Civilní nouzová připravenost“

ČESKÉ BUDĚJOVICE 2007

Klíčová slova: havárie, krizová, narušení, stavy, události

ÚVOD

Předložený text je určen jako opora pro orientaci posluchačů kombinované a distanční formy studia studijního programu „Krizové řízení zaměřené pro potřeby zdravotnictví“ (magisterské studium) v předmětu orientovaném na mimořádné události a krizové situace – prevence a možnosti řešení složkami IZS. Materiál je dělen do několika následujících kapitol:

- ✚ Mimořádné události
- ✚ Krizové situace
- ✚ Vybrané otázky krizové řízení
- ✚ Prevence a příprava na řešení mimořádných událostí a krizových situací
- ✚ Legislativa a literatura
- ✚ Kontrolní otázky

Uvedené kapitoly obsahují definice ze zákonů, vztahujících se k této problematice a dalších odborných materiálů, které jsou zaměřeny na řešení a postupy při vzniku mimořádné události a krizové situace. Dále jsou zde obsaženy materiály týkající se krizového řízení a vzdělávání v oblasti krizového řízení.

Na konci dokumentu jsou uvedeny otázky, které umožní čtenáři posoudit míru svých znalostí a pochopení studijního materiálu.

1. MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

Zdroj: Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Možné mimořádné události

- Zápavy a povodně, záplavy vzniklé rozrušením vodních děl (hráze rybníků, přehrad apod.)
- Požáry, rozsáhlé lesní požáry a velké plošné požáry
- Vichřice, sněhové a námrazové kalamity
- Lokální sesuvy půdy a svahové pohyby
- Rozsáhlé dopravní havárie - hromadné autohavárie, velká železniční neštěstí, letecké katastrofy
- Výbuchy plynovzdušných směsí
- Výrony nebo úniky nebezpečných škodlivin (např. únik čpavku z chladícího zařízení apod.)
- Nebezpečí radioaktivního zamoření po havárii jaderných zařízení, nehody při přepravě radioaktivního materiálu, nesprávné uložení radioaktivního materiálu apod.
- Smogové situace a podstatné zhoršení kvality ovzduší
- Epidemie nakažlivých onemocnění lidí a zvířat (např. salmonelóza, mor prasat atd.)
- Nedostatek pitné vody a důležitých potravin
- Přerušování dodávek energií a pohonných hmot
- Kolaps počítačových sítí

Jak zjistíme, že došlo k závažné mimořádné události

O vzniku mimořádné události - například povodni, havárii v chemickém provozu a následném úniku nebezpečných látek, které mohou ohrozit zdraví a životy obyvatel, jsou lidé vyrozuměni prostřednictvím sirén a následně tísňovými informacemi v rozhlase, televizi, hlášením místního rozhlasu, pomocí pojízdného vozu s megafony a pod.

Zvuk sirény znamená vždycky nějaké nebezpečí. Siréna varuje. Její zvuk připomíná, že došlo k neočekávané události, která ohrožuje životy občanů, majetek a životní prostředí.

Co musíme udělat, když uslyšíme zvuk sirény

Pokud se nejedná o povodňové ohrožení, pak bychom po zaznění sirény měli okamžitě vyhledat úkryt v nejbližší budově. Děti by neměly opouštět školy, ani rodiče by je neměli narychlo odvádět domů. Učitelé se o ně postarají. V budově, kde se ukryjeme, se snažíme co nejlépe utěsnit okna a dveře, abychom zamezili zamoření prostoru. Toto opatření je důležité například při havárii v chemických provozech, ale i při úniku čpavku ze zařízení zimních stadionů. Dále je třeba vypnout ventilaci, uzavřít přívody plynu.

Jak získáme další informace

Nejnovější a nejdůležitější informace o průběhu mimořádné události a pokyny k chování obyvatelstva přinášejí televizní a rozhlasové stanice i místní rozhlas. Pro případ, že se přeruší dodávka elektrické energie, je dobré mít u sebe rádiový přijímač na baterie, který lze naladit na pásmo VKV (FM), na kterém se tísňové informace vysílají.

2. KRIZOVÉ SITUACE

Krizová situace je stav, kdy jsou bezprostředně ve velkém rozsahu ohroženy životy a zdraví občanů, životní prostředí, majetkové hodnoty, veřejný pořádek nebo hospodářství, případně stav vnějšího ohrožení státu jako důsledek ozbrojeného konfliktu, teroristické akce nebo jiné akce ohrožující stabilitu státu.

Možné krizové situace

- dlouhodobá inverzní situace
- povodně velkého rozsahu
- jiné živelní pohromy velkého rozsahu
- Epidemie
- Epifytie - hromadné nákazy polních kultur
- Epizootie – hromadné nákazy zvířat
- Radiační havárie
- Havárie velkého rozsahu způsobená vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky

- Jiné technické a technologické havárie velkého rozsahu
- Narušení hrází významných vodních děl se vznikem zvláštní povodně
- Znečištění vody, ovzduší a přírodního prostředí
- Narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu
- Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu
- Narušení dodávek elektrické energie, plynu a tepelné energie velkého rozsahu
- Narušení dodávek potravin velkého rozsahu
- Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu
- Narušení dodávek léčiv a zdravotnického materiálu velkého rozsahu
- Narušení funkčnosti dopravní soustavy velkého rozsahu
- Narušení telekomunikačních a informačních systémů velkého rozsahu
- Migrační vlny velkého rozsahu

- Hromadné postižení osob mimo epidemií
- Narušení zákonnosti velkého rozsahu
- Narušení funkčnosti poštovních služeb

3. VYBRANÉ OTÁZKY KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Krizové řízení = souhrn řídicích činností orgánů zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace.

Záchranné práce = činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.

Likvidační práce = činnost k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí, nebo krizovou situací.

Krizové stavy

Stav nebezpečí

- **Zákon** - Z č.240/2000 Sb., §3 (o krizovém řízení)
- **Vyhlašující orgán** - Hejtman kraje, (Primátor HM Prahy)
- **Důvod** - Jsou-li v případě živelní pohromy, ekolog. nebo prům. havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostř. nebo vnitřní bezpečnost a veřejný pořádek, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek IZS.
- **Území** - celý kraj
- část území kraje
- **Doba trvání** - nejvýše 30 dnů, (prodloužení se souhlasem vlády)

Nouzový stav

- **Zákon** - ÚZ č.110/1998 Sb., čl.5-6 (o bezpečnosti ČR)
- **Vyhlašující orgán** - Vláda ČR (na návrh předsedy vlády)

- **Důvod** - V případě živelních pohrom, ekolog. nebo prům. havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost
- **Území** - celý stát
 - omezené území státu
- **Doba trvání** - nejdéle 30 dnů

Stav ohrožení státu

- **Zákon** - ÚZ č.110/1998 Sb., čl.7 (o bezpečnosti ČR)
- **Vyhlašující orgán** - Parlament ČR (na návrh vlády)
- **Důvod** - Je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy.
- **Území** - celý stát
 - omezené území státu
- **Doba trvání** - není omezeno

Válečný stav

- **Zákon** - ÚZ č.1/1993 Sb., čl.43 (Ústava České republiky), ÚZ č.110/1998 Sb., čl.2 (o bezpečnosti ČR)
- **Vyhlašující orgán** - Parlament ČR
- **Důvod** - Je-li ČR napadena nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení.
- **Území** - celý stát
- **Doba trvání** - není omezeno

Etapy řešení krizových

PREVENCE (strategie ofenzivní)

- ZMÍRŇOVÁNÍ AŽ NEUTRALIZACE KRIZOVÝCH POTENCIÁLŮ (ŠKOD)

PŘÍPRAVA (strategie defenzivní)

- ZDROJŮ K ODEZVĚ NA PROJEVY UVOLNĚNÝCH KRIZOVÝCH POTENCIÁLŮ

ODEZVA (strategie defenzivní i ad hoc)

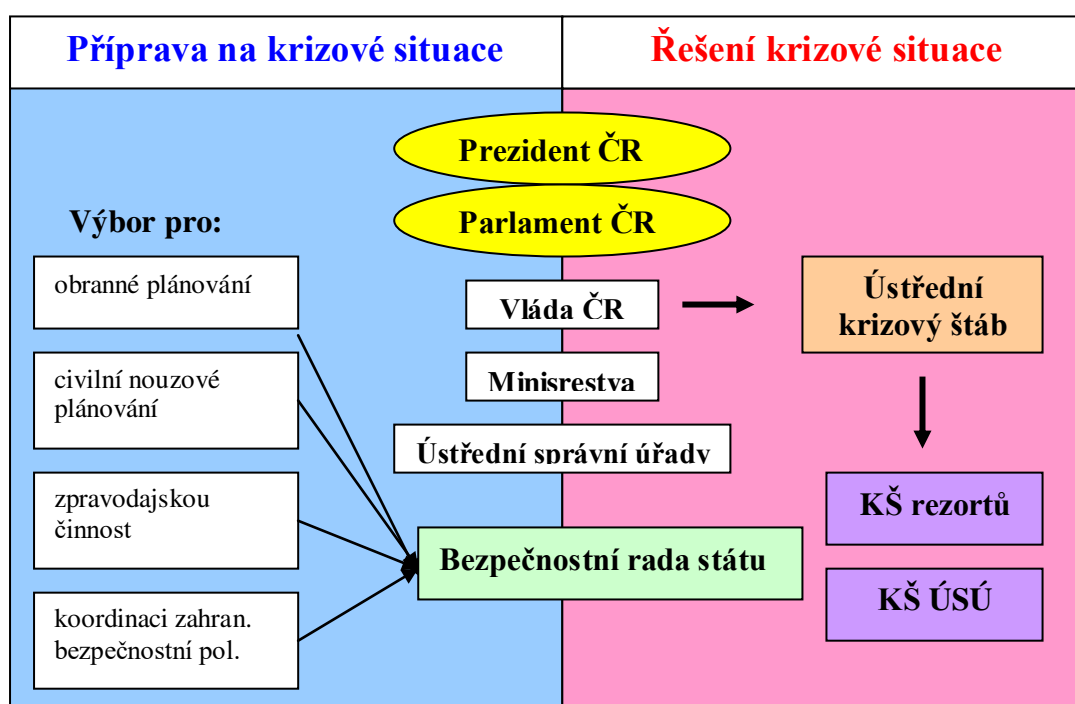
- REAKCE NA KRIZOVÉ SITUACE (ZÁSAH,ŘEŠENÍ)

OBNOVA (strategie ad hoc)

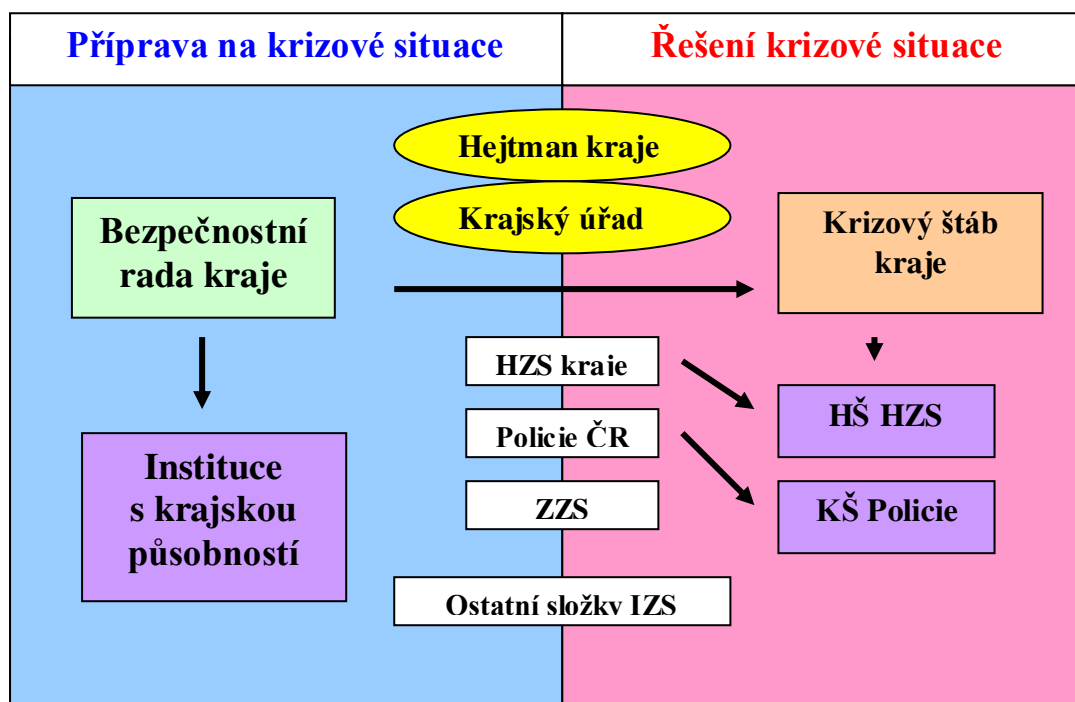
- POTŘEBNÝCH UŽITEČNÝCH FUNKCÍ A PRVKŮ

VYHODNOCENÍ (strategie ofenzivní)

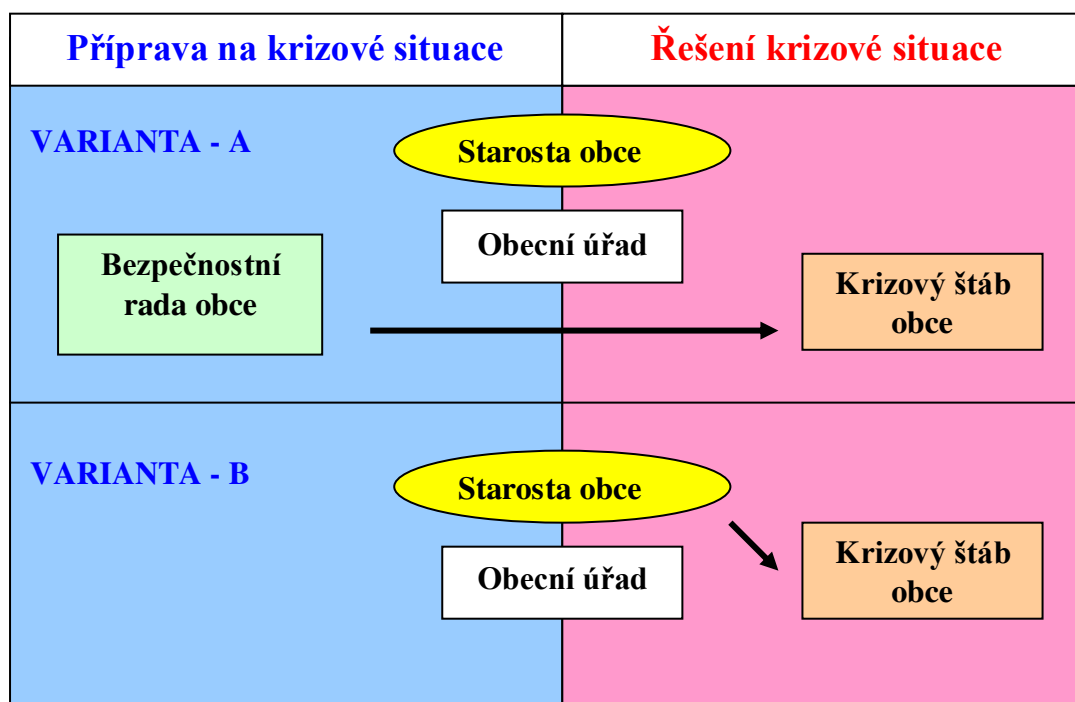
- ANALÝZA, POUČENÍ * ZDOKONALENÍ ŘEŠENÍ KS

Orgány krizového řízení**A. Na centrální úrovni**

B. Na krajské úrovni

C. Na obecní úrovni

4. PREVENCE A PŘÍPRAVA NA ŘEŠENÍ MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ A KRIZOVÝCH SITUACÍ

- Zpracování plánovací dokumentace jak na krajské úrovni, tak na obecní (Havarijní plán kraje, Krizový plán kraje, Vnější havarijní plány, Povodňový plán, Pandemický plán, atd.)
- Příprava managementu pro řešení jak mimořádných událostí tak krizových stavů (starostové měst a obcí, členové krizových a havarijních štábů, atd.)
- Provedení odborné analýzy vzniku mimořádné události, popřípadě krizové situace, (dislokace, odhad následků, předpokládané počty postiženého obyvatelstva, nutná opatření pro zvládnutí dané situace, součinnostní dohody o spolupráci, přehled potřebných sil a prostředků pro vyřešení dané situace atd.)
- Informování obyvatelstva a příprava obyvatelstva na jeho nutnou činnost při možném vzniku jak mimořádné události, tak krizové situace (varování, informování, způsob provádění improvizovaného ukrytí, improvizované ochrany, činnost při vyhlášení evakuace atd.)

5. LEGISLATIVA A LITERATURA

Ústava a ústavní zákony:

ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění zákona č. 300/2000 Sb.

Klíčové zákony:

zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR,

zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a vojenských správních úřadech (braný zákon)

Další právní předpisy:

zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru ČR,

zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR,

zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR,

zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností,

zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení),

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení),

zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně (úplné znění vyhlášeno jako č. 67/2001 Sb.),

zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky,

zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon),

zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči (veterinární zákon),

zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon),

zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích,

zákon č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou,

zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví,

zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy (kompetenční zákon),

zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů

zákon č. 19/1997 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem chemických zbraní a o změně a doplnění některých zákonů, v platném znění,

zákon č. 281/2002 Sb., o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona.

Prováděcí předpisy:

nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení krizového zákona, ve znění nařízení vlády č. 36/2003 Sb.;

nařízení vlády č. 463/2000 Sb., k provedení zákona o IZS, ve znění nařízení vlády č. 527/2002 Sb.;

nařízení vlády č. 51/2004 Sb., o plánování obrany státu;

nařízení vlády č. 6/2000 Sb., kterým se stanoví způsob hodnocení bezpečnostního programu prevence závažné havárie a bezpečnostní zprávy, obsah ročního plánu kontrol, postup při provádění kontroly, obsah informace a obsah výsledné zprávy o kontrole;

nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně;

nařízení vlády č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany;

vyhláška Ministerstva obrany č. 280/1999 Sb. k provedení zákona o zajišťování obrany ČR, kterou se stanoví postup při uplatňování požadavku na určení věcných prostředků a jejich převzetí, postup při uplatňování požadavku na určení fyzických osob k pracovní výpomoci nebo k pracovní povinnosti a kterou se stanoví náležitosti a vzor dodávacího příkazu, náležitosti a vzor dokladu o převzetí věcného prostředku, náležitosti a vzor dokladu o vrácení věcného prostředku a náležitosti a vzor povolávacího příkazu, ve znění vyhlášky č. 56/2003 Sb.;

vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému;

vyhláška Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva;

vyhláška Ministerstva vnitra č. 383/2000 Sb., kterou se stanoví zásady pro stanovení zóny havarijního plánování a rozsah a způsob vypracování vnějšího havarijního plánu pro havárie způsobené vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky;

vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 281/2001 Sb., k provedení krizového zákona, ve znění vyhlášky č. 237/2003 Sb.;

vyhláška Správy státních hmotných rezerv č. 498/2000 Sb., o plánování a provádění hospodářských opatření pro krizové stavy, ve znění vyhlášky č. 542/2002 Sb.;

vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 8/2000 Sb., kterou se stanoví zásady hodnocení rizik závažné havárie, rozsah a způsob zpracování bezpečnostního programu prevence závažné havárie a bezpečnostní zprávy, zpracování vnitřního havarijního plánu, zpracování podkladů pro stanovení zóny havarijního plánování a pro vypracování vnějšího havarijního plánu a rozsah a způsob informací určených veřejnosti a postup při zabezpečování informování veřejnosti v zóně havarijního plánování;

vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 167/2001 Sb., o stavech nouze v plynárenství;

vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 219/2001 Sb., o postupu v případě hrozícího nebo stávajícího stavu nouze v elektroenergetice;

vyhláška Ministerstva průmyslu a obchodu č. 225/2001 Sb., kterou se stanoví postup při vzniku a odstraňování stavu nouze v teplárenství.

6. KONTROLNÍ OTÁZKY

- Definujte pojem „MIMOŘÁDNÁ UDÁLOST“?
- Jaké známe druhy možných mimořádných událostí?
- Jaká by měla být činnost obyvatelstva když uslyší zvuk sirény?
- Definujte pojem „KRIZOVÁ SITUACE“?
- Jaké známe druhy možných krizových situací?
- Jaký je rozdíl mezi mimořádnou událostí a krizovou situací?
- Definujte pojmy „KRIZOVÉ ŘÍZENÍ, ZÁCHRANNÉ PRÁCE, LIKVIDAČNÍ PRÁCE“
- Vyjmenujte jednotlivé krizové stavy, (kdo jej vyhláší, odůvodnění, pro jaké území, na jakou dobu)
- Popište etapy krizového řízení a co je jejich obsahem
- Vyjmenujte orgány krizového řízení a jejich organizaci na CENTRÁLNÍ ÚROVNI
- Vyjmenujte orgány krizového řízení a jejich organizaci na KRAJSKÉ ÚROVNI
- Vyjmenujte orgány krizového řízení a jejich organizaci na OBECNÍ ÚROVNI
- Co je obsahem prevence a přípravy na řešení mimořádných událostí a krizových situací
- Vyjmenujte klíčové zákony k dané problematice

Pokud jste schopni odpovědět na tyto otázky bez listování v tomto materiálu, je předpoklad, že máte osvojeny základy problematiky mimořádných událostí a krizových situací.

Mnoho studijních úspěchů přeje Ing. Ďuriš Miroslav